

KOHEESIO 2021+ TYÖRYHMÄN 22. KOKOUS

AIKA:17.6.2021 KLO 13-15:30

PAIKKA: TEAMS-KOKOUS

LÄSNÄ:

Pihlman Marja-Riitta, pj, TEM
Osenius Johanna, vpj, TEM
Ekdahl Päivi, Lapin liitto
Heiniluoma Jari, Parkanon kaupunki
Huuskonen Mikko, TEM
Hämäläinen Päivi, STM
Järvinen Harri, SAK
Karvonen Marja, Satakunnan ELY-keskus
Kerckänen Anu, YM
Keränen Petri, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Laine Hilikka, Keski-Suomen liitto
Lämsä Rauno, VM
Muilu Tommi, Hämeen ELY-keskus
Mäkinen Annukka, Kuntaliitto
Niemi Merja, OKM
Pulliainen Juha, Etelä-Savon ELY-keskus
Ruippo Juha, MTK
Sihvola Sanna, MMM
Sirkjärvi Leena, LVM
Toopakka Liisa, Suomen luonnonsuojeluliitto
Ulfvens Niklas, Pohjanmaan liitto
Varamäki Ritva, SOSTE ry
Vehreävesa Satu, Pohjois-Savon liitto
Viljamaa Kimmo, Vantaan kaupunki
Yltiö Mauri, YM

Asiantuntijat:

Airaksinen Jussi, GAIA
Sepponen Susanna, GAIA
Valkokallio Jaana, TEM
Ahlgren Harri, TEM
Haapalainen Petri
Liljeström Sirpa TEM
Rantahalvari Pasi, TEM
Yli-Knuutila Helinä, TEM

Muut:

Kojonsaari Tapani, Ohrankämmen Milla, Heiska Kati, Piittisjärvi Päivi, Viitaniemi
Martta ja Pikkarainen Mika / TEM
Keisanen Päivi/Pohjois-Pohjanmaan liitto ja Huotari Tiina/Uudenmaan liitto

1. KOKOUKSEN AVAUS

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13. Hän totesi jäsenmuutoksena, että Suomen Luonnonsuojeluliitosta varajäsenen Ursula Immosen tilalle on tullut varajäseneksi suojeluasiantuntija Liisa Toopakka, jonka toivotettiin tervetulleeksi työryhmään.

Puheenjohtaja kertoi kokouksen avauksessa tilannetietoa ohjelman ja kumppanuussopimuksen käsittelystä. Ohjelma ja kumppanuussopimus ovat parhaillaan komission pääosastojen ja yksöiden välisessä interservice consultation menettelyssä, jonka tuloksena komissio antaa kokonaisvaltaisen epävirallisen palautteen. Palaute saata- neen heinäkuun puoliväliin mennessä ja se toimitetaan Koheesioryh- män tiedoksi. TEM järjestää ministeriöiden ja alueiden asiantuntijoi- den kanssa elokuussa yhteistyötä niin, että reagointi palautteeseen voidaan tuottaa. TEM jatkaa työtä asiakirjojen kanssa kesän ajan niin, että elokuun lopulla olisi mahdollisuus luoda uudet päivitetyt ver- siot epävirallisten komission kanssa käytävien jatkokeskustelujen pohjaksi. TEM jättää virallisesti asiakirjat komission käsittelyyn riittä- vän yhteisen näkemyksen muodostamisen jälkeen alkusyksyllä. Ko- missiolla on noin kaksi kuukautta aikaa käsitellä virallisesti jätetyt asiakirjat. Ennen komission päätöstä voidaan järjestää viralliset neu- vottelut tarvittaessa.

Puheenjohtaja totesi, että komissiolta saadun alustavan välipalaut- teen perusteella erityisiä jatkotyöstettäviä osuuksia ovat toimintalin- jalla 3 liikenneinfran tuettavan toiminnan sisältö ja sitä koskeva mah- dollistava edellytys, älykästä erikoistumista koskeva mahdollistava edellytys, toimintalinjalla 2 energiatehokkuuteen liittyvät toimet ja lii- kenteen kehittämiseen liittyvät toimet toimintalinjoilla 1 ja 2.

Ohjelmakauden käynnistäminen syyskuun aikana näyttää edelleen mahdolliselta, mutta monia epävarmuuksia on vielä olemassa. Tilannetta päivitetään elokuussa. Valtioneuvoston hyväksyntä ohjelma-asiakirjalle voi mennä eteenpäin, kun alueellisesta jaosta on päätetty. Puheenjohtaja totesi, että TEM:iin on tullut paljon kyselyjä mediasta. Tarkoitus alueellisen rahoituksen jaon osalta tulla ulos ministeri Lintilän toimesta juhannusviikolla.

Puheenjohtaja kävi läpi esityslistan kohdat.

2. KOKOUKSEN 29.4.2021 MUISTION HYVÄKSYMINEN

Puheenjohtaja totesi, että mahdollisia muistioon liittyviä kommentteja voi toimittaa sihteeristölle.

3. OIKEUDENMUKAISEN SIIRTYMÄN RAHASTON VALMISTELU

Pasi Rantahalvari esitteli valmistelutilannetta. Hän kävi läpi alueellisten siirtymäsuunnitelmien valmistelun etenemistä, esitteli täydentävyyttä muiden rahastojen kanssa ja kuvasi JTM:n pilareihin 2 ja 3 liittyvää valmistelua. Valmistelussa on 14 siirtymäsuunnitelmaa laajassa kumppanuudessa. Parhaillaan on menossa interventologiikan selkiyttäminen ja tavoitteiden terävöittäminen. Rantahalvari painotti, että JTF:n muodostama ohjelmaosio on varsin selvärajainen. Komission käsittelyä varten on olennaista, että suunnitelmien kuvaus on selväpiirteistä, jotta konekielinen käännös suomen kielestä englanniksi tuottaa mahdollisimman oikean kuvan suunnitelmista.

Alueellisten siirtymäsuunnitelmien jatkovalmistelussa on tarkoitus vielä ennen kesälomia tarkastella oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin (JTM) pilareiden 2 ja 3 sisällyttämistä suunnitelmiin. Tärkeä vaihe on suunnitelmien mukautus JTF-varojen aluejaon pohjalta. Kesälomien jälkeen voidaan edetä seurantaindikaattoreiden ja niiden tavoitetasojen asettamiseen, suunnitelmien viimeistelyyn, ohjelma- ja kumppanuussopimustekstien laadintaan ja viimeistelyyn rinnan ympäristövaikutusten arvioinnin prosessin kanssa, mikäli avoimet kysymykset on ratkaistu. Rantahalvari totesi, että tavoiteaikatauluna olisi Suomen JTF ehdotuksen toimittaminen komissioon arviolta loka-kuussa ja JTF:n toteutuksen käynnistäminen 1.1.2022.

Rantahalvari totesi, että JTF:ää ei pidä nähdä muiden rahastojen jatkeena vaan tulee tarkastella asiaa siitä näkökulmasta miten muut rahastot voivat täydentää siirtymätavoitteen aiheuttamien sosioekonomisten ja ympäristöllisten haasteiden kohtaamisessa ja ratkaisemisessa. Komissiosta on tulossa kesäkuun lopussa tarkempaa ohjeistusta JTF-valmistelusta ml. pilarit 2 ja 3.

Oikeudenmukaisen siirtymän mekanismin pilareita 2 ja 3 voidaan hyödyntää pilarin 1 (ohjelman JTF-rahaston toimet) lisäksi siirtymäsuunnitelmissa kuvattuihin kehittämistarpeisiin vastaamiseksi.

Pilari 2 (InvestEU-Just Transition Scheme) voi tukea kaikkia yksityisiä tai julkisia taloudellisesti kannattavia investointeja talouskasvun, ja lopulta JTF-alueiden taloudellisen vetovoiman, vahvistamiseksi JTF-suunnitelmaan perustuen. Hankkeita (esim. liikenteen ja energian infrastruktuuriprojektit) voidaan tukea JTF-alueen ulkopuolellakin edellyttäen, että ne parantavat JTF-alueen saavutettavuutta ('connectivity').

Pilari 3 (Julkisen sektorin lainaväline) tukee vain julkisia investointeja yhdistäen komission avustukset (1,5 mrd. euroa) ja EIB:n lainat (10 mrd. euroa). Tuen kohteena ovat esim. energian ja liikenteen infra-hankkeet myös JTF-alueen ulkopuolella, jos ne hyödyntävät JTF-alueita. Hankkeiden kilpailutus on rajattu jäsenmaiden sisälle vuoteen 2025 asti. Suomen osuudeksi on arvoitu avustuksista noin 37 miljoonaa euroa. Tämä arvio on alustava ja parhaillaan tarkistettavana komissiossa.

Rantahalvari totesi lopuksi, että tässä vaiheessa on vielä monia asioita epäselvänä pilareiden 2 ja 3 osalta. Kati Heiska täydensi, että InvestEU-valmistelu on käynnissä EAKR:ssa. Hän totesi, että InvestEU jakaantuu siinä yleiseen osuuteen ja jäsenvaltiokohtaiseen osuuteen. JTF:ssä InvestEU toimii pilarissa 2 rahoitusvälineiden kautta. Tässä vaiheessa ei ole vielä tarkempaa tietoa käytettävistä välineistä.

Puheenjohtaja kiitti tilannekuvasta ja avasi keskustelun. Juha Ruippo MTK:sta viittasi yritysrahoituksen ilmasto- ja ympäristötaksonomiaan. Hän ihmetteli mistä kyseinen periaate on EU-rahoituksen käyttöön alun perin tullut ja kysyi miten DNSH-periaate vaikuttaa JTF:ssä.

Rantahalvari vastasi, että tällä hetkellä odotetaan vielä tarkempaa ohjeistusta periaatteesta. Puheenjohtaja totesi, että periaate on näkynyt vahvasti RRF-valmistelussa, jossa se on tarkkaan huomioitu. Ruippo piti periaatetta hyvänä, mutta samalla ongelmallisena, että soveltamisesta ei ole selvää kuvaa.

Päivi Keisanen Pohjois-Pohjanmaan liitosta totesi, että lainsäädäntöpohja on olemassa RRF:n puolella eikä vastaavaa pohjaa liittyisi muihin rahastoihin. Hän piti tarkoituksenmukaisena edetä periaatteen osalta varovaisesti.

Harri Ahlgren välitti edeltävänä päivänä komission teknisestä seminaarista saatua tietoa, jonka perusteella TEM:ssä on tulkittu, että vastaavaa tarkkuustasoa kuin RRF:ssä on käytetty, ei tältä osin vaadittaisi.

Heli Yli-Knuutila totesi, että rahastojen osalta voidaan hyödyntää sekä RRF:ssä jo tehtyä arviointia saman tyyppisessä tekemisessä, että ohjelmasta tehdyssä ja vielä JTF:n osalta tehtävässä ympäristöselostuksen erityistavoitekohtaisessa tarkastelussa.

Juha Pulliainen Etelä-Savon ELY-keskuksesta totesi, että lienee yhteinen tavoite, että ei rahoiteta ympäristölle kielteisiä hankkeita. Hän piti hyvänä, että ei vaadittaisi hanketason tarkastelua.

Puheenjohtaja totesi, että periaatteeseen liittyvää kriittisyys on nousut pitkälti pelätystä hallinnollisesta taakasta, ei välttämättä itse periaatteesta sinänsä.

Ruippo viittasi pörssiyritysten kestävyysraportointiin, jota tulee tehdä taksonomian viitekehysessä. Hän totesi lopuksi, että suhtautuu epäilevästi periaatteen epäselvään sisältöön ja erityisesti

tulevaisuudessa kiristyvien vaatimusten osalta, vaikka periaatteen tavoite on myönteinen

4. OIKEUDENMUKAISEN SIIRTYMÄN RAHASTON YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Susanna Sepponen GAIA Oy:stä esitteli työsuunnitelman, jonka mukaan varsinainen arviointityö tehdään syys-lokakuussa. Hän totesi, että arviointiasetelmassa ei ole mukana varsinaista vaihtoehtoista tilannetta, koska valmistelu perustuu laajaan, eri maakuntien erilaiseen tilanteeseen perustuvaan 14 siirtymäsuunnitelmasta muodostuvaan kokonaisuuteen. Arviointi perustuu kansalliseen lainsäädäntöön. Varsinainen työ käynnistyy alkusyksyllä.

Puheenjohtaja kiitti esittelystä ja totesi, että GAIA Oy:llä on otollinen liikkeellelähtötilanne JTF:n arvioinnista aiemman muiden rahastojen parissa tehdyn arviointityön takia.

Liisa Toopakka Suomen luonnonsuojeluliitosta kysyi, onko JTF:n osalta mahdollista päästä vaikutusten arvioinnissa syvemmälle ja konkreettisemmalle tasolle alueellisten siirtymäsuunnitelmien perusteella.

Sepponen totesi, että koska kyseessä JTF:nkin osalta on kuitenkin yleispiirteinen ohjelma, jonka yksittäisiä hankkeita ja toimia ei vielä ole tiedossa, ei kovin konkreettiselle tasolle todennäköisesti päästä. Hän kuitenkin totesi, että tarkemmin nähdään mahdollisuudet yksityiskohtaisempaa tarkasteluun, kun siirtymäsuunnitelmat ovat edenneet ja saatavilla alkusyksystä.

Puheenjohtaja kiitti esittelystä ja totesi, että ympäristöselostusta voidaan työryhmässä tarkastella tulevissa kokouksissa.

5. INTERREG- JA INTERREG-ULKORAJAOHJELMIEN VALMISTELU

Petri Haapalainen esitteli valmistelua. Ohjelmien rahoitusosuudet ovat vahvistuneet ja Suomen osuudet on hyväksytty. Rajat ylittävän yhteistyön ohjelmia on kaikkia viisi, joista EU:n sisärajoilla toteutetaan keskisellä Itämerellä Central Baltic ohjelmaa (Suomen osoittama EAKR-rahoitus 37,2 milj.) ja Pohjoiskalotin alueella Aurora ohjelmaa (37,3 milj.). Suomen ja Venäjän ulkorajalla toteutettavia Interreg NEXT ohjelmia on kolme (Kolarctic, Karelia ja Kaakkois-Suomi – Venäjä). Suomen osoittama EAKR-rahoitus ko. ohjelmissa on yhteensä 48 miljoonaa. Lisäksi toteutetaan valtioiden välisiä ohjelmia Interreg Baltic Sea Region (Suomen osoittama EAKR-rahoitus 29,3 mil.) ja Interreg Northern Periphery and Arctic (10,9 milj.) ja alueiden välisen yhteistyön ohjelmia (Interreg Europe, Interact, URBACT ja ESPON). Alueiden välisen yhteistyön ohjelmille EAKR-rahoitus osoitetaan suoraan komissiosta.

Haapalainen kertoi jatkovalmistelun aikataulusta. EU-asetukset astuvat voimaan kesä-heinäkuussa. Ohjelma-asiakirjat on toimitettava komissioon 9kk sisällä asetusten hyväksymisestä. Tätä ennen valtioneuvoston on hyväksyttävä ohjelmat Suomessa. Ensimmäisten ohjelmien hyväksyminen valtioneuvostossa olisi alkusyksystä 2021. Komissio hyväksyy ohjelmat 5kk sisällä niiden saapumisesta. Ensimmäisten ohjelmien hyväksyminen arviolta alkuvuodesta 2022.

Haapalainen piti valmistelun etenemistä hyvänä ja totesi, että ohjelmien toteutus voi käynnistyä joidenkin ohjelmien osalta vielä tämän vuoden puolella (hankehakujen avaaminen).

Puheenjohtaja kiitti hyvästä ja selkeästä tilannekuvasta. Haapalainen lisäsi vielä, että kokousaineistossa olleessa diasetissa on mainittu kunkin ohjelman vastuhenkilöt, joihin voi olla yhteydessä suoraan.

6. MUUT ASIAT

Päivi Ekdahl Lapin liitosta nosti esiin uuden ohjelman käynnistämiseen liittyvän tiedottamisen. Hän esitti pohdittavaksi olisiko mahdollista tuottaa hallintoviranomaisen toimesta yhteistä tiedotus- ja koulutusaineistoa esimerkiksi ohjelman sihteeristön yhteistyössä.

Puheenjohtaja piti ehdotusta hyvänä pohdittavana asiana ohjelman sihteeristölle. Hän painotti ohjelmasta tehtävää viestintää tärkeänä. Olisi pystyttävä kertomaan entistä paremmin yhteistä tarinaa toiminnan tuloksista ja vaikutuksista.

Johanna Osenius totesi yhteisistä esitys- ja viestintämateriaaleista, että hallintoviranomaisessa on tärkeää luoda keskeisiä viestejä. Hän totesi myös, että TEM:n on hyvä pyrkiä luomaan käyttämistään koulutusaineistoista sellaisia, joista välittävien toimielimien on mahdollista luoda omalle alueelle toimivat hanketoimijoille esitettäviä aineistoja.

7. TIEDOKSI ASIAT

Työryhmälle on toimitettu tiedoksi Tiimeriin hallintoviranomaisen järjestämien käynnistyskoulutuksen aineisto

7. SEURAAVA KOKOUS

Puheenjohtaja totesi, että seuraava kokous on 21.9.

8. KOKOUKSEN PÄÄTTÄMINEN

Puheenjohtaja kiitti työryhmässä tehdystä työstä sekä alueiden verkostoissa tekemästä työstä ja toivotti hyvää kesän aikaa. Hän päätti kokouksen klo 14:40.

JAKELU

Työryhmän jäsenet, varajäsenet, asiantuntijat